

v|b|z

biblioteka
1000 CVJETOVA

knjiga 117.

glavni urednik:
Drago Glamuzina

Bronnie Ware
Pet stvari za kojima
žale ljudi na smrti

izdavač:
V.B.Z. d.o.o.
10010 Zagreb, Dračevička 12
tel: 01/6235-419, fax: 01/6235-418
e-mail: info@vbz.hr
www.vbz.hr

za izdavača:
Boško Zatezalo

urednik knjige:
Bruno Šimleša

korektura:
Nela Katić Novačić

grafička priprema:
V.B.Z. studio, Zagreb

tisak:
Grafički zavod Hrvatske d.o.o., Zagreb
listopad 2012.

Bronnie Ware Pet stvari za kojima žale ljudi na smrti

s engleskoga prevela:
Anka Munić

v|b|z

biblioteka
1000 CVJETOVA

knjiga 117.

naslov izvornika:
Bronnie Ware
THE TOP FIVE REGRETS OF THE DYING

copyright © 2011, 2012 Bronnie Ware
All rights reserved.

copyright © 2012. za hrvatsko izdanje:
V.B.Z. d.o.o.
Zagreb

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 820842.

ISBN: 978-953-304-476-7

sadržaj:

7	Uvod
11	Iz tropa na snijeg
21	Neočekivani smjer karijere
31	Iskrenost i prepuštanje
43	1. Da smo barem imali hrabrosti živjeti onako kako smo zaista željeli, a ne onako kako su drugi očekivali od nas
52	Produkti okoline
61	Upadanje u zamke
72	2. Da barem nismo toliko radili
80	Svrha i namjera
90	Jednostavnost
100	3. Da smo barem imali hrabrosti izraziti osjećaje
110	Bez krivnje
121	Skriveni darovi
129	4. Da smo barem ostali u kontaktu s prijateljima
138	Pravi prijatelji
148	Dopustite si
157	5. Da smo si barem dopustili biti sretniji
166	Sreća se događa sada
176	Sve je stvar perspektive
184	Vrijeme promjena
195	Tama i svitanje
206	Nema žaljenja
216	Nasmiješi se i znaj
224	O autorici

Uvod

Jedne blage ljetne večeri u malom provincijskom gradu odvijao se razgovor poput mnogih drugih veselih razgovora koji su se istodobno vodili po cijelom svijetu. Dvije su se osobe samo našle i uronile u razgovor. No, ovaj je razgovor bio različit po tome što će se kasnije moći odrediti kao jedna od najvažnijih prekretnica u životu jedne osobe. A ta osoba sam bila ja.

Cec je urednik sjajnog časopisa o folk glazbi u Australiji, pod nazivom *Trad and Now*. Jednako je poznat i voljen zbog svoje podrške folk glazbi u Australiji kao i po svom velikom, veselom osmijehu. Razgovarali smo o našoj ljubavi prema glazbi (što je bilo vrlo prigodno jer smo bili na festivalu folk glazbe). Razgovor se dotaknuo i izazova s kojima sam se trenutačno suočavala u pronalaženju načina financiranja za program sviranja gitare i pisanja pjesama koji sam htjela pokrenuti u ženskom zatvoru.

»Ako uspiješ i pokreneš ga, javi mi pa ćemo objaviti priču«, rekao je Cec, ohrabrujući me.

I uspjela sam ga pokrenuti i, nakon nekog vremena, napisala sam priču o svojim iskustvima. Kad sam završila s pisanjem, zapitala sam se zašto u životu nisam napisala više priča. Naposljetku, oduvijek sam nešto pisala. Još kao pjegava djevojčica dopisivala sam se s prijateljima iz čitavog svijeta. To je bilo u vrijeme dok su ljudi još rukom pisali pisma koja su se stavljala u kovertu i poštanske sandučice.

Pisanje nije prestalo ni u odrasloj dobi. Pisanje pisama se nastavilo, kao i godine pisanja dnevnika. A sad sam bila i kantautorica. Znači i dalje sam pisala (samo s gitarom, kao i olovkom u ruci). Ali užitek koji sam doživjela u pisanju priče o zatvoru za svojim kuhinjskim stolom, sa staromodnim olovkom i papirom, ponovno je razbukvalo moju ljubav prema pisanju. Pa sam zahvalila Cecu i nedugo poslije odlučila početi pisati blog.

Događaji koji su uslijedili promijenili su smjer mog života u najboljem mogućem smislu.

»Inspiration and Chai«¹ nastao je u toploj maloj kolibi u australskim Modrim planinama, možete pretpostaviti, nad šalicom crnog čaja. Jedan od prvih članaka koje sam napisala bio je o tome za čime žale ljudi na samrti za koje sam se brinula. Uloga njegovateljice bilo je jedno od mojih zadnjih zanimanja prije posla sa zatvorom, pa mi je to bilo još svježije. Tijekom sljedećih mjeseci s člankom se dogodilo ono što je moguće samo na internetu. Počela sam dobivati e-mailove od nepoznatih ljudi, koji su mi se javljali u vezi tog, a onda i u vezi drugih članaka koje sam napisala poslije.

Gotovo godinu dana poslije, živjela sam u drugoj kućici, ovaj put u farmerskom okrugu. Jednog ponedjeljka ujutro, dok sam sjela za stol na verandi kako bih pisala, odlučila sam pogledati brojke na mojoj internetskoj stranici, kako to već ljudi povremeno rade. Lice mi je poprimalo zbunjen, ali zainteresiran izraz. Sljedećeg dana sam se vratila pogledati još jednom, pa onda opet sljedećeg. Bilo je očito da se događa nešto veliko. Članak pod nazivom »Pet stvari za kojima najviše žale ljudi na samrti« dobio je krila.

Počeli su stizati e-mailovi sa svih strana svijeta, uključujući i zahtjeve drugih pisaca da me citiraju na svojim blogovima i za prevođenjem na brojne jezike. Ljudi su ga čitali u vlakovima u Švedskoj, autobusnim stanicama u Americi, u uredima u Indiji, za doručkom u Irskoj i tako dalje i tako dalje. Nisu se baš svi slagali s člankom, ali je potaknuo dovoljno diskusije da nastavi svoj put oko svijeta. I kao što bih rekla onima nekoliko koji se nisu slagali: »Nemojte pucati u glasnika.« Ja sam samo ispričala ono što su ljudi na samrti ispričali meni. No barem devedeset i pet posto reakcija koje sam dobila za članak bilo je divno. To je samo potvrdilo koliko svi mi imamo zajedničkog, unatoč kulturnim razlikama.

Sve vrijeme dok se sve to događalo, živjela sam u kolibi, uživala u blaženstvu ptica i drugih životinja i biljaka koje je privlačio obližnji potok. Svaki dan sam sjedila na verandi i govorila »da« prilikama koje su se počele pokazivati. U mjesecima koji su uslijedili više od milijun ljudi pročitao je »Pet stvari za kojima najviše žale ljudi na samrti«. U roku od godine dana ova brojka se i više nego utrostručila.

Zbog golemog broja ljudi koji su reagirali na ovu temu i na zahtjev mnogih koji su me poslije kontaktirali, odlučila sam je razraditi. Oduvijek mi je bila namjera jednog dana napisati knjigu, kao što to priželjkuju

mnogi ljudi. No, kako se pokazalo, jedino sam pričajući vlastitu priču mogla potpuno artikulirati lekcije koje sam dobila dok sam se brinula o umirućima. Knjiga koju sam htjela napisati bila je spremna da bude napisana. To je ova knjiga.

Kako ćete pročitati u mojoj priči, nikad nisam bila od onih koji slijede uobičajene putove u životu, ako takvo što uopće postoji. Živim onako kako sam vođena i pišem ovu knjigu jednostavno kao žena koja ima što za ispričati. Još nešto, ja sam Australka i, koliko god da sam pisala koliko je moguće univerzalno, u njoj ćete naći duh australske kulture.

Gotovo sva imena u knjizi izmijenjena su kako bi se zaštitila privatnost obitelji i prijatelja. No, imena mojeg prvog učitelja joge, moje šefice u centru za prenatalnu skrb, vlasnika autokampa, mog mentora u zatvorskom sustavu i svih spomenutih kantautora su istinita. Kronološki slijed je također malo izmijenjen kako bi se ispričale zajedničke teme više klijenata.

Zahvaljujem svima koji su mi pomogli na mom putovanju na toliko mnogo različitih načina. Posebne zahvale za podršku i/ili pozitivni utjecaj zaslužuju: Marie Burrows, Elizabeth Cham, Valda Low, Rob Conway, Reesa Ryan, Barbara Gilder, tata, Pablo Acosta, Bruce Reid, Joan Dennis, Siegfried Kunze, Jill Marr, Guy Kachel, Michael Patterson, Jane Daraville, Jo Wallace, Bernadette i svi koji podržavaju moje pisanje i glazbu povezujući se s njima na pozitivan način.

Hvala također mnogim ljudima koji su mi pomogli zadržati krov nad glavom u raznim vremenima, a to su: Mark Avellino, teta Jo, Sue Greig, Helen Atkins, ujak Fred, Di i Greg Burns, Dusty Cuttel, Mardi McElvenny i svi oni klijenti čije sam stanove čuvala i voljela kao svoje. Hvala i svim ljubaznim ljudima koji su me ikad nahranili.

Za osobnu podršku na vjetrovitom putu zahvaljujem svim prijateljima, prošlim i sadašnjim, onima koji su uz mene i onima koji su kilometrima daleko. Hvala vam što ste obogatili moj život na toliko mnogo načina. Posebno se zahvaljujem: Marku Nevenu, Sharon Rochford, Julie Skerrett, Melu Giallongu, Angeline Rattansey, Kateeji McFarlane, Bradu Antoniou, Angie Bidwell, Theresi Clancy, Barbri Squire, svima koji su radili u meditacijskom centru u planinama koji su me doveli na put mira, i mom partneru. Svi vi bili ste moja nosila kad mi je najviše trebao odmor.

Hvala, naravno, mojoj majci Joy², najprikladnije nazvanoj osobi na kugli zemaljskoj. Kakvu svetu lekciju o ljubavi si mi dala svojim primjerom. Beskonačno hvala, ti divna ženo.

Svim krasnim ljudima koji su sada preminuli, čije priče ne samo da su uljepšale ovu knjigu već i značajno utjecale na moj život; ova knjiga posvećena je vama. Također zahvaljujem ožalošćenim obiteljima na nezaboravnom vremenu punom ljubavi koje smo proveli zajedno. Hvala vam svima.

Naposljetku, hvala svim svrakama koje pjevaju na drvu pored potoka dok ovo pišem. Vi i cijelo vaše ptičje društvo pravili ste mi društvo s kojim sam uživala dok sam pisala ove stranice. Hvala ti, Bože, što si me podržao i na moj put poslao toliko ljepote.

Ponekad tek mnogo kasnije shvatimo da je neki vremenski trenutak promijenio smjer našeg života. Mnogi trenuci koje sam opisala u ovoj knjizi promijenili su moj život. Hvala ti, Cec, što si ponovno probudio pisca u meni. I hvala ti, čitatelju, na dobroti onog što jesi i na našem odnosu.

S ljubavlju,

Bronnie

Veranda u sumrak, utorak poslijepodne.

Iz tropa na snijeg

»Ne mogu naći svoje zube. Ne mogu naći svoje zube.« Poznati zvuci širili su se sobom dok sam pokušavala iskoristiti svoje planirano slobodno poslijepodne. Odloživši knjigu koju sam čitala, odvukla sam se do dnevne sobe.

Očekivano, Agnes je ondje stajala izgledajući i zbunjeno i nevinno, krezubo se smiješeci. Obje smo prasnule u smijeh. Šala se dosad trebala izlizati, jer se njezino zubalo zagubljivalo barem svakih nekoliko dana. Ali nikad nije.

»Sigurna sam da to radiš samo zato da opet dođem tu k tebi.« Smijala sam se dok sam počinjala današnju potragu na već poznatim mjestima. Vani je snijeg i dalje padao, zbog čega se kućica činila još ugodnijom i toplijom. Kimajući glavom, Agnes je bila odlučna: »Nipošto, draga! Skinula sam ih prije nego što sam išla odspavati, ali, kad sam se probudila, nigdje ih nisam mogla naći.« Ako se izuzme gubljenje pamćenja, bila je iznimno bistra.

Agnes i ja počele smo živjeti zajedno četiri mjeseca prije, kad sam se javila na oglas za pomoć u kući. Kao Australka u Engleskoj, radila sam u pubu koji je nudio i smještaj kako bih imala krov nad glavom. To je bilo zabavno i sklopila sam neka divna prijateljstva s drugim zaposlenicima i lokalcima. Iskustvo u konobarenju definitivno je bilo od pomoći i omogućilo mi da počnem raditi odmah po dolasku u novu zemlju. Na tome sam bila zahvalna. Ali došlo je vrijeme za promjenu.

Dvije godine prije nego što sam otišla u inozemstvo provela sam živeći na tropskim otoku, toliko živopisnom da to ne bi mogla prikazati nikakva razglednica. Nakon što sam više od desetljeća radila u bankarstvu, bilo mi je potrebno iskusiti život koji će me osloboditi svakodnevnog žrvnja od 9 do 17 sati.

Jedna od mojih sestara i ja osmjelile smo se otići na odmor u North Queensland i položiti ronilački ispit. Dok se ona nabacivala našem instrukturu ronjenja, što nam je, naravno, koristilo da položimo ispit, ja sam se penjala na otočku planinu. Sjedeći na golemoj stijeni u

oblacima, smiješeci se, doživjela sam prosvjetljenje. Željela sam živjeti na otoku.

Četiri tjedna poslije, posao u banci je bio prošlost, a moja imovina je bila ili rasprodana ili poslana u spremište na farmi mojih roditelja. Izabrala sam dva otoka na karti jednostavno zbog odgovarajućeg zemljopisnog položaja. Nisam znala ništa o njima osim da mi se sviđa lokacija i da na svakom od njih postoji hotelsko naselje. To je bilo prije interneta na kojem začas možete pronaći sve moguće informacije. Nakon što sam poslala prijavna pisma, uputila sam se na sjever, u nepoznato odredište. Bilo je to 1991., dakle i prije mobitela koji su stigli u Australiju nekoliko godina poslije.

Tijekom puta, moj bezbrižan duh dobio je pravovremeno i obazrivo upozorenje kad me jedno autostopersko iskustvo vrlo brzo navelo da odustanem od takvih aktivnosti. Našavši se na prašnjoj cesti usred ničega, daleko od pravca u kojem je bio traženi grad, upala sam u dovoljno veliku opasnost da nikad više ne podignem prst. Rekao je kako bi mi htio pokazati gdje stanuje, a, dok su kuće na horizontu bljedjele, a šuma postajala sve gušća, zemljana je cesta pokazivala tek pokoji trag redovitih posjetitelja. Srećom, ostala sam čvrsta i odlučna i uspjela sam se riječima izvući iz situacije. Bilo je svega nekoliko pokušaja slinavog poljupca dok napokon nisam izašla iz auta, *prilično* brzo. Bio je to kraj mog autostopiranja.

Nakon toga sam se držala javnog prijevoza i, osim ovog gadnog iskustva, bila je to sjajna avantura, posebno to što nisam znala gdje ću potom živjeti. Putovanje različitim autobusima i vlakovima utvrdilo je moj put i, dok sam se vozila prema toplijoj klimi, srela sam neke sjajne ljude. Nakon nekoliko tjedana na putu nazvala sam mamu koja je primila pismo u kojem se kaže da me čeka posao na jednom od izabраниh otoka. Kako sam očajnički htjela pobjeći iz žrvnja banke, napravila sam smiješnu pogrešku i rekla kako sam spremna prihvatiti bilo kakav posao. Nekoliko dana poslije živjela sam na otoku, ali do laktova u prljavim zdjelama i tavama.

Ipak, otočki život bio je fantastično iskustvo koje me je oslobodilo ne samo tjedne rutine već i toga da uopće znam koji je dan u tjednu. Obožavala sam to. Nakon što sam godinu dana bila ono što se ne tako nježno naziva »kuhinjska svinja«, uspjela sam se probiti do šanka. Vrijeme provedeno u kuhinji zapravo je bilo vrlo zabavno i naučilo me gomilu toga o kreativnom kuharstvu. Ali bilo je vruće i teško raditi u kuhinji bez rashladnih uređaja. No barem smo slobodne dane provodili

lutajući po veličanstvenim kišnim šumama ili bismo unajmili čamce i krstarili obližnjim otocima, ronili ili jednostavno lješkarili u raju.

Volontiranje u kafiću mi je na kraju otvorilo vrata do priželjkivanog posla. Beprijekoran pogled na savršeno mirne plave vode, bijeli pijesak, ljuljanje palminih grana, i čitavu tu scenografiju olakšavalo je posao. Radila sam sa sretnim gostima koji su bili na najboljem godišnjem odmoru u životu i postajala sve bolja u pripremanju koktela koji su bili toliko dobri da su zaslužili biti u vodičima za putovanja. Bio je to sasvim drugi svijet od života kakav sam vodila dok sam radila u banci.

Radeći ondje, upoznala sam čovjeka iz Europe koji mi je ponudio posao u njegovoj tiskarskoj tvrtki. Čežnja za putovanjem oduvijek je bila dio mene i, nakon dvije godine života na otoku, koliko je dotad prošlo, počela sam žudjeti za promjenom i time da na neki način ponovno budem anonimna. Kad živite i radite u istoj zajednici privatnost u vašem svakodnevnom životu može postati svetom.

Može se očekivati da svatko tko se vrati na kopno nakon što je nekoliko godina živio na otoku doživi kulturološki šok. To što sam otišla u stranu zemlju čiji jezik uopće nisam govorila bilo je, blago rečeno, izazov. Pritom sam upoznala neke drage ljude i drago mi je da sam to proživjela. Ali trebali su mi prijatelji s kojima dijelim slična uvjerenja pa sam se na kraju uputila u Englesku. Došla sam tamo s točno toliko novca da kupim kartu da dođem do jedine osobe koju sam poznavala u toj zemlji i da mi ostane nešto sitniša i novo poglavlje je počelo.

Nev je imao divan veliki osmijeh i prorijeđene bijele kovrče na glavi. Bio je vrsni poznavatelj vina, a sasvim prikladno, radio je na odjelu vina u Harrodsu. Bio je prvi dan ljetne rasprodaje i kad sam, dolazeći direktno s noćnog trajekta preko Kanala, došetala do njegova otmjenog odjela na kojem je vladala gužva, sigurno sam izgledala kao skitnica. »Zdravo, Nev. Ja sam Bronnie. Upoznali smo se jednom prilikom. Ja sam Fionina prijateljica. Prije nekoliko godina si zaspao na mojoj vreći za sjedenje«, objavila sam mu preko pulta s veselim osmijehom.

»Naravno, Bronnie«, laknulo mi je kad sam čula. »Što ima?«

»Trebam smještaj na nekoliko noći, molim te«, rekla sam puna nade.

Nev je posegnuo u džep da izvadi ključ i rekao: »Naravno. Izvoli.« I tako sam dobila krov na glavom, kauč za spavanje i upute kako da dođem do njegova stana.

»Možeš li mi još posuditi, molim te, deset funti?« upitala sam optimistično. Bez oklijevanja, deset funti stvorilo se iz njegova stražnjeg džepa. Zahvalila sam mu i nasmiješila se, bila sam zadovoljna. Imala sam krevet i nešto novaca za hranu.

Časopis o putovanjima pomoću kojeg sam namjeravala naći posao izašao je tog jutra pa sam kupila primjerak, otišla kući kod Neva i obavila tri telefonska poziva. Sljedećeg jutra imala sam razgovor za posao u pubu sa smještajem u Surreyju. Ali tog poslijepodneva sam živjela ovdje. Savršeno.

Sljedećih nekoliko godina imala sam život ispunjen prijateljstvima i ljubavima. Bila su to zabavna vremena. Seoski život mi je godio jer je podsjećao na vremena u otočkoj zajednici, a bila sam okružena ljudima koje sam zavoljela. A nismo ni bili tako strašno daleko od Londona, tako da smo redovito mogli odlaziti na izlete u kojima sam istinski uživala.

Ali zvala su me daljnja putovanja. Htjela sam malo vidjeti kako je na Bliskom istoku. Duge engleske zime bile su dobro iskustvo i drago mi je da sam ih nekoliko proživjela. To je bila potpuna suprotnost dugim, vrućim ljetima u Australiji. Ali mogla sam birati – otići ili ostati – i odlučila sam ostati još jednu zimu, odlučna da uštedim još nešto novca za putovanje. Da bih to postigla, morala sam se maknuti od pubovskog života i iskušenja da izlazim svaku večer. Nikad nisam nešto puno pila, a u međuvremenu sam i potpuno prestala, ali izlaziti svaku večer je ipak koštalo, a taj sam novac mogla potrošiti na putovanje.

Gotovo odmah nakon što sam to odlučila, uočila sam oglas za posao kod Agnes, samo jedan okrug dalje od Surryja. Dobila sam posao već na prvom razgovoru, kad je farmer Bill shvatio da sam i sama djevojka s farme. Njegova majka Agnes bila je u kasnim osamdesetima, imala je sijedu kosu dužine do ramena, vedar glas i velik, okrugao trbuh, gotovo svakog dana prekriven istim crveno-sivim džemperom. Njihova je farma bila udaljena svega pola sata vožnje pa je bilo relativno jednostavno vidjeti se sa svima u slobodne dane. Ali dok sam bila tamo, bilo je to kao u drugom svijetu. Bila sam vrlo izolirana jer sam s Agnes bila danonoćno, od nedjelje navečer do petka navečer. Dva sata svakog poslijepodneva nisu pružala baš puno mogućnosti za druženje, iako sam to vrijeme povremeno koristila da se vidim sa svojim Englezom.

Dean je bio draga osoba. Od samog početka nas je povezao smisao za humor, od prve minute nakon što smo se upoznali. Povezivala nas je i ljubav prema glazbi. Upoznali smo se dan nakon što sam stigla u

provinciju, odmah nakon razgovora za posao u pubu i ubrzo je postalo očito da su i moj i njegov život postali bogatiji i zabavniji jer smo se upoznali. No, nažalost, otkad sam počela raditi, nisam se previše družila s Deanom. Obično sam bila okupirana s Agnes i to vrlo često tražeci njezine zube. Zapanjujuće je koliko se različitih mjesta za gubljenje zubi može pronaći u tako maloj kući.

Njezin pas Princeza bila je desetogodišnja njemačka ovčarka koja se linjala posvuda. Bila je ugodnog karaktera, ali je zbog artritisa gubila snagu u stražnjim nogama. To je izgleda bilo uobičajeno za njezinu pasminu. Poučena iskustvom iz prošlosti, podignula sam njezinu stražnjicu da vidim jesu li gazdaričini zubi ispod nje. Tog dana nisam imala sreće. Naime, jednom drugom prilikom sjedila je na njima pa je vrijedilo pogledati. Princeza je zamahnula svojim velikim repom i potom se vratila dremuckanju pored kamina, odmah zaboravivši to kratko uznemiravanje. Kao mnogo puta do tada, Agnes i ja smo naletjele jedna na drugu dok smo tražile. »Nisu ovdje«, vikala bi iz spavaće sobe.

»Nisu ni ovdje«, odgovarala bih iz kuhinje. Naposljetku bih ja tražila po spavaćoj sobi, a Agnes u kuhinji. U maloj kući i nije bilo više prostora za pretraživanje pa smo ih provjeravale dvaput. Tog dana zubi su skliznuli u njezinu vrećicu s pletivom, pored fotelje u salonu.

»Oh draga, divna si«, rekla je vraćajući ih u usta. »Dođi gledati televiziju sa mnom sad kad si već izašla.« To je bila često korištena strategija i nasmiješila sam se dok sam pošla s njom. Bila je to stara gospođa koja je dugo vremena živjela sama i uživala je u druženju. Knjiga je mogla pričekati. Većinu vremena to nije bio naporan posao. Radilo se jednostavno o druženju i, ako joj je to bilo potrebno izvan mog predviđenog radnog vremena, nema problema.

Zubalo je već bilo pronalazeno ispod njezina jastuka, na umivaoniku u kupaonici, u šalici u kuhinjskom ormariću, u njezinoj torbici i drugim osebujnim mjestima. Ali pojavljivalo se i iza televizora, u kaminu, u kanti za smeće, na vrhu hladnjaka i u njezinoj cipeli. I, naravno, ispod Princeze, ispod ogromne stražnjice njemačkog ovčara.

Većini ljudi odgovara rutina. No ja osobno procvjetam od promjene. Ali rutina ima svoju vrijednost i sigurno je dobra stvar za većinu ljudi, posebno kad ostare. S Agnes sam imala dnevnu i tjednu rutinu. Svakog ponedjeljka išle smo liječnicima jer je Agnes morala redovito kontrolirati krv. Imala je zakazan termin u isto vrijeme svakog tjedna. Ali jedna rutinska aktivnost dnevno bila joj je sasvim dovoljna jer bi inače upropastila svoju poslijepodnevnu rutinu – odmor i plетенje.